పంటసేలు

వెంకటాతుబరి పల్లెటూరు పిచ్చికలగుంట తూర్పు దిక్కున పొలిమేరకాడ రాస్తా పక్కన పెద బసవయ్యగారి మనగాడైన ఆరెకరాల మాగాణి భూమికి మయాన కోటప్ప కొండలకి మల్లే వుండ మూడు వరికుప్పల సుట్టూతా—

"నాయుడో రింటికాడ
నల్ల తుమ్మ సెట్టుకింద
నాయుడే మన్నాడె పిల్లా!"

అని ఈలపాట పాడ్తా వుశారుగా తిరుగుతుండాడు నరిసివుంలు కొడుకు రాములు.

రాములు నాయన నరిసివుంలు పెద బసవయ్యగారి ఆ ఆరెకరాల భూమిని పదేనేళ్ల పైచిలుకు నుంచి కౌలుకు సేసుకుంటున్నాడు. పెద బసవయ్యగారికి యిసుమంటి మాగాణి పొలం పిచ్చికలగుంటకి ఉత్తరం, దచ్చినం, పడమర దిక్కుల్న యింకా డెబ్బయ్యెకరాలకి పైసిలుకుండది. అయితే ఆ యవారాలన్నీ నరిసివుంలు కక్కర్లా. తనూ, తన పెల్లాం, కొడుకు రాములు, కూతురు లచ్చి, మొగుణ్ని పోయిన తన అప్పా, చెల్లెలు కలిసి కౌలుకు సేసుకుంటుండ యీ ఆరెకరాలే సొరగంకన్న పదిరెట్లెక్కువ.

ఈయేడు పెబలకమల్లే వుండ తమ మూడు వరికుప్పలు నూరుస్తావుంటే బంగారం కక్కాల్సిందే ననుకుండాడు రాములు, ఈలేసుకుంటా.

'గవర్నమెంటోరు మంచోరు! ఆరికి మా అసువంటి కష్టం సేసుకుంటున్నోరి సంగ తెలుసు! కౌల్దారి సట్టంమీన ముద్దరగుద్ది పేపర్లో ఏపించారు! ఆ సట్టం పకారం కౌల్దారుకు పంటలో సగానికి సగం వొచ్చుద్ది. అదట్టావుంచి ఎనకటికి మల్లే ఆసామి కౌల్దార్ను మాటకుముంగల పీకిపారెయ యీలాగాదు!

'తాము ఏటా ఎకరానికి పదేసుబత్తాల కౌలిస్తుండారు పెదబసవయ్యకు. కిందటేడు గాలోన తిరగా బోర్లా కొట్టటాన ఎకరానికి పదిబస్తాలే దక్కింది. అయ్య అప్పు సానా సేశాడు! పంటలో సగానికి సగంవొస్తే అయ్య కోటయ సామికి పెటకడ్తానన్నాడు. రాక యాడికిపోద్ది! గవర్నమెంటోరు ముద్దరేసిన సట్టం పేపర్లో ఏపిచ్చారంటే యిగదానికి తిరుగులేదు – జెమ్మదేవుడు అడ్డం వొచ్చినా!'

రాములు యింకోపాలి మూడు వరికుప్పల్ని కిందనుంచి పైదాకా సూసి

"అదిగో దారక, అలమందలయిగో–" అని కృష్ణరాయబారంలో అర్జునుడి పద్దెం యిసుర్తుండాడో లేదో–"ఇదే బర్ఖడే!" అంటూ ఒక్కపాలి రాస్తామీన్నుంచి గొడ్డ పిల్లకాయ అరుపు ఇనబడేతలికి వులిక్కిపడి ఎనక్కి తిరిగిసూశాడు.

పాతిక, ముప్పయ్ బర్రెగొడ్డు ఆదికెనకమాల గొడ్డపిల్లకాయ, ఒళ్ళు మద్దెన పైకెగ్గట్టిన ఎర్రకోక, నల్లరెయిక, సన్నన పేడపల్లిక, కళ్ళకడాల్తో ఆడుకుంటా వొస్తుండ అలివేలును గలాంఏసి పట్టినట్టు సూసిన రాములు కన్నార్ప కుండా అటనే రాస్తాపక్క సింతసెట్టుకిందకొచ్చి నుంచుండాడు.

గొడ్డమందను రస్తాపక్క పచ్చగరిక పీక్కుతింటాసికి వొదిలేసి 'కోతికో జిల్లా' రంటూ సింతసెట్టుకు కాస్తె అవతల గానిగసెట్ల మీనకు గొడ్డపిల్లకాయ ఎగబడ్తా వుంటే రాముల్ని సూసీసూడనట్టు సింతసెట్టుకింద పిల్లకాలవ ఒంతెన మీనకొచ్చి కూకుండది పేడపల్లికతో అలివేలు.

ఓరగా బిగజుట్టిన తలగుడ్డ, తలగుడ్డ కింద గిరజాలు, కోసముక్కు, సన్న మీసకట్టు, ఎగదంతున్న ఎదుర్రొమ్ముకు బిగదీసుకున్న బనీను, ఎగ్గట్టిన పంచ, సేతిలో ఎదురు కర్ర, తలతల మెరుస్తుండకళ్లతో ఆదేపనిగా పొడుస్తుండట్టు సూస్తున్న రాముల్ని ఓరకంటితో సూసి "కల్లు కాత్తా రాలి కిందపడేను!" అంది అలివేలు. తలగుడ్డ వూడదీసి దులిపి బుజానేసుకుని సింతసెట్టు కానుకుంటా పళ్ళు బయటపడేట్టు సప్పుడు గాకుండా నవ్వాడు రాములు.

తల పక్కకు తిప్పుకుని సప్పున నవ్వుకున్న అలివేలుకు వున్నట్టుండి గుండెలో ఏందో జల్లుమన్నది.

"ఇదే బర్ఖడే!" అనరుస్తా ఏనాదిపిల్ల రామి జడెగరేసుకుంటా పేడ పల్లికతో బోడికొమ్ముల బర్రెగొడ్డుదగ్గరకి లగెత్తింది. అలివేలుకు రామి "బర్ఖడే" అనరవటం యినపళ్ళేదు.

"ఏం అలివేలుపిల్లా, బాగుండావా?" అని పలకరిచ్చాడు రాములు, బనీను జోబిలోంచి బీడీ, నుప్పెట్టె తీసి ముట్టించుకుంటా.

"నన్ను పిల్లాగిల్లా అనమాక!" అంది అలివేలు.

"అయితే పెద్దదాని వయ్యావన్నమాట! మరి నీ పెళ్లెప్పుడంటా?" అన్నాడు రాములు.

"ఏం, నీ జోబిలో కాసిని పెల్లి కొడుకులేమైనా వుండారా?" అంది అలివేలు.

"అంతమంది లేరుగాని ఒకడుండాడు సూసుకుంటావా?" అన్నాడు

రాములు, మళ్లీ నవ్వుడు గాకుండా నవుతా.

"ఇక సాల్లే వూరుకో!" అంది అలివేలు, రెండు సేతుల్తో మోకాళ్ళను వాటేసుకుంటా.

"ఎర్రకోక గట్టావే!" అన్నాడు రాములు.

"సాల్లే వూరుకో!" అంది అలివేలు, వొళ్లో తలవాసుకుంటా. కోక కట్టుకోటం మొదలు పెట్టిన అలివేలుకు వొక్కపాలి ఎర్రకోక వొళ్లంతా పీకినట్టయింది.

"రాగవయ్య మళ్లీ సికాకొలకొచ్చాడా?" కూసేపుండి అన్నాడు రాములు, తుబుక్కున వుమ్మేస్తా.

"అది జిమ్మడ! ఆకి పుటమార! సచ్చినోడికి దెబ్బకు దెయ్యం టారింది! అనాడు నువు నన్ను రచ్చిందావు! అడు నా కోకబట్టుకుని లాగుతాడని నాకు తెలవనన్నా తెలవదు! చింబోతు! అక్కుపచ్చి! నవు గుద్దినగుద్దకు సావిదెత్తుకు ఎగిరిపడ్డాడు - యిహిహిహి! మొన్న నేను కోమటి దుకాణానికి ఎల్తావుంటే ఎదరపడి కొరకొర సూత్తాపొయ్యాడు!" అంది అలివేలు

అనాడు తను సెరవులో బట్టలు గుంజుకుని వొస్తావుంటే సెరువుపక్కన గొడ్డసావిడి పెండెందగ్గిర అందాతలే నుంచుండ పెదబసవయ్య తమ్ముడు రాగవయ్య "ఇదిగో, బంతిపూలు కావాలా? గొబ్బిపూలుగూడా వుండయ్ కోసుకుపో" అని తనని నిలేసి పూచాడు. అంతక్కిందటి దినం తను సెరువు నుంచి తిరిగొస్తూ పెదబసవయ్యగారి గొడ్డసావిడి ముంగల బంతిపూలు, గొబ్బిపూలు యిరగ బూసుండం పెండెంలోంచి సూసి, కూసేపు తచ్చాడి యింటికి పోయింది. ఆదినం రేతిరి రోసెడంత బంతిపూలు కల్లోకొచ్చినై తనకు.

"పూం, కోసుకో!" అన్నాడు రాగవయ్య. తను సల్లగా పెండెందాటి సావిడి ముంగల కెల్లి నాలుగు బంతిపూలు వొళ్లో ఏసుకుందోలేదో రాగవయ్య ఎక్కడ్నే వొచ్చి తనకోక బట్టుకొని సావిట్లోకి గుంజుతుండాడు! తనకి కాళ్లొనికినై! వొళ్లు సెమట గారింది!

ఒదల మంది తను.

"ఎహెరా" అన్నాడు రాగవయ్య గట్టిగా గుంజుతా.

పెండెం పెటపెటమని ఆ ఇగిహం అయ్యాయి సుక్కకమల్లే వొచ్చిన రావటం 'తథీమని' వొక్క గుద్దుగుద్దేతలికి దున్నకుంకులాలే ఎగిరికిందపడ్డాడు రాగవయ్య.

ఓరగా సుట్టుకున్న తలగుడ్డ, ఆ తలగుడ్డకింద నల్లటి గిరజాలు, కోస ముక్కు, సన్నటి మీసకట్టు, ఎగదంతున్న రొమ్ములమీన బిగేసిన బనీను సేతిలో ఎదురుకర్ర, పంచపైకెగ్గట్టి మెరుస్తుంద కళ్ళతో తన సెయిబట్టుకుని ఇంటికాడ దింపి పోయాడు. కూసేపుటికిగాని తనకు తెలవలా ఆ మడిసి నాసి పుంలు కొడుకు రాములని.

"మా పంటకుప్పలు సూశావా అలివేలా ?" అనడిగాడు రాములు.

"సూశా. ఈపేడు మీపంట బరేషండింది" అంది అలివేలు.

"తస్సదియ్యా యీ పాలి ఎకరానికి రెండు పుట్లు గింజ రాలాల" అన్నాడు రాములు.

"నిజంగా అంతవుద్దా రాములా ?" అంది అలివేలు.

"మెల్లిగా అంటావేం అలివేలా ? అదట్టావుంచు. గవర్నమెంటోరు పేపర్లో ఏపిచ్చిన కవులుసట్టం లెక్కన యీపాలి పంటలో సగం మాకు రావాల" అన్నాడు రాములు పంటకుప్పల్ని గెట్టిగాచూస్తా.

"మరి మా అయ్య అట్టా అన్నాడేం రాములా ?' అంది అలివేలు.

"మీ అయ్య ఏమన్నాడు అలివేలా" అనడిగాడు రాములు.

"పేపరీలో ఏసిన ఇసువంటి సట్టాలు వూరకనే పుల్చుగారిపోతయ్యన్నాడు ! గవర్నమెంటోరి నౌకర్లొచ్చి పంటకల్లాలకాడ నిలబడి పంటలో సగానికి సగం కొలిపిత్తే తనీ సట్టాన్ని నమ్ముతానన్నాడు" అంది అలివేలు.

"మీ అయ్యకి చరీగాతెలవదు పెదబసవయ్యగారు బహు పెద్దమడిసి. ఈ సట్టం బొహుగెట్టిది" అనంటావున్నాడు రాములు.

"ఖడే జగ్ఖడే" అని అరుసుకుంటా, సింతసెట్టు పక్కనుంచి వుసిగా లగెత్తింది ఏరాదిపిల్ల రామి.

* * *

ఏడాది సెక్రం తిరిగిపోయినట్టు తిరిగిపోయింది. నెర్రెపగిల్న పిచ్చికల గుంట మాగాణీ పొలాల్లో ఓపక్క పైతాలెత్తి నారుమళ్ళు సాగుతావుంటే యింకో పక్కనుంచి గొర్రెలమంద పెంట, నయి పోగుపెంట తోల్తుండారు రైతులు జీతగాళ్ళు, కూలిమడుసులు.

తూర్పు దిక్కు రాస్తా పక్కన పెదబసవయ్యగారి ఆరెకరాల పొలంకాడ పలుగుతో గెడ్డ ఖురవనొచ్చిన రాములు రాస్తామీన పిల్లకాలవ ఒంతెనపక్క సింతసెట్టు కిందనే నిలబడిపోయి పెదబసవయ్యగారి పొలంకల్లె ఆదేపనిగా

సూస్తుండాడు.

పెదబసవయ్యగారి పొలంలో గెడ్డ బహు నల్లగా వుంది! బెత్తెడెడల్పున నెర్రెయిచ్చిందా పొలమంతా! ఆ పటాన నెర్రె యిచ్చిన బూవిలో బంగారం పండుద్ది! ఆడ పండిన పంటకుప్పలు కోటయ సాపెం పెటలకుమల్లే వుంటయ్! రాస్తామీన వొత్తా పోతావుండే జనం ఆటినే సూస్తాపోతారు! ఆ పంటకుప్పల్ని నూర్చి నిలవెత్తు రాసిబోసి తూర్పార పట్టావుంటే నీరెండలో దగదగ మెరుసిద్దా గింజ! ఆ గింజతో అయ్య యీ పదేనేళ్ళనుంచి యింటి కరుజులు సద్దుతా వుండాడు! ఆ గింజరుసి తమకు తెలిసినంతగా వూళ్ళో జనానికి తెలవదు!

"ఒరె, రాములు యీడే వుండాడే! ఏం రాములా? ఇశ్వామిత్రులోరికి మల్లే ఏందో తపసు సేసుకుంటున్నాట్లే వుందే?" అని పలకరిచ్చాడు రత్తాయితో పొలంపోతుండ కూలి వడిసి రమణాయ్.

"ఏంది రాములా, గెడ్డపొలుగు తెచ్చావు ఏంది కత? ఈ ఏడు మీకీ పెద బసవయ్యగారి పొలం కౌలుకు సెయటంలేదంట, నిజమేనా?" అనడిగాడు రత్తాయ్.

"నాకు తెలవకడుగతా, మీ అయ్య నిన్ను పెద బసవయ్యగారికాడ జీతానికి కుదిరిచ్చాడంట నిజమేనంట్రా రాములా" అనడిగాడు రమణాయ్.

తుబుక్కున వుమ్మేసి, బనీను జోబిలోంచి నుప్పెట్టె, బీడీ ముక్క దీసి ముట్టించుకున్నాడు రాములు, మాట్లాడకుండా.

"పెద బసవయ్యగారు మిమ్మల్ని కౌల్నుంచి దేనికిరా తీసేసింది రాములా?" అనడిగాడు రమణాయ్

"ఆ పెద బసవయ్య మీన అయ్యకు యింకా బెమత తీర్లా! పైఏడు పెద బసవయ్య మనసు మారి మల్లీ మాకు కౌలుకిత్తాడని ఆరికాడ నన్ను జీతానికి కుదిర్చాడు అయ్య!" అన్నాడు రాములు.

"పొలం బీడుగట్టి పంట బాగా పండడంలేదంట! తనే సొంత కమతం సేసుకుంటానన్నాడు!"

"ఈ పెద బసవయ్యగారి పొలం బీడు కడ్తున్నదంటే ఎవరన్నా నమ్మతారంట్రా? కిందటేడు యీ పొలం ఎకరానికి ముప్పందుంపైసిలుకు పండిందని వూళ్ళో అందరికీ తెల్సుగా!" అన్నాడు రమణాయ్.

"ఎనకటికి 'దున్నకుర్ర యీనిందంటే దూడ పలుపు యాడుందో ఎతక మన్నారంట!' పొలం బీడు కడ్తున్నదని ఆ పెద్ద మడిసంటే మీ అయ్య సేతులు

కడుక్కునొచ్చేరా దండ్రటా రాములా? నలుగురు పెద్దమడుసుల ముంగల యవార మేందో తేలవక్కర్లా?" అని అన్నాడు రత్తాయ్.

"మరి గవర్నమెంటోరు పేపర్లో ఏపిచ్చిన పకారం కౌల్దారును తీసి పారెయ్యగూడదనగా?" అనడిగాడు రమణాయ్.

"మరి ఆ సట్టం పకారమే కౌలురేటు సగానికిసగం వుండాలనుంటే కిందటేడు మనూరి ఆసాములంతా పాత కౌలురేటు లెక్కనే పీక్కుంటిరిగా! ఏం రాములా, మీకూ అంతే జరిగిందా?" అనడిగాడు రత్తాయ్.

"సట్టం పేరెత్తితే మ రాద దక్కదన్నాడు పెదబసవయ్య! సట్టంసంగతి దేవుడికెరుక, వుండకౌలు వుండట్టన్నా అంతే సాలన్నాడు అయ్య! సివరికి రెంటికీ సెడింది యవారం! పదేనేళ్ళ నుంచి సేత్తుండ కౌలు యీవజాన వుత్త పున్నానికి దక్కకుండా పోద్దని అయ్య కల్లోకూడా అనుకోలా!" అన్నాడు రాములు. తుబుక్కున వుమ్మేస్తా.

"ఈ ఏడు తప్పినా పైఏడు సగం కౌలురేటు తప్పదని మనూరి ఆసాములంతా కూడబలుక్కుని యీపన్జేత్తుండారు. అంకమ్మగారి అంకినీడు పొలం జేత్తుండ రామలింగయ్య ఎప్పటికిమల్లే యీఏడుకూడా పెంటదోలను యిట్ట సేలోకిపోతే ఆ యవారమేందో తనే సూసుకుంటాను పెంట తోలక్కర్లేదు పొమ్మన్నాడంట అంకినీడు! రాంలింగయ్య కాత్తె మోరాయించేతలికి మెడ మీన నూకి బయటికి నెట్టాడంట అంకినీడు! యిగ చూసుకోండి యవారం ఎట్ట సెడతిరిగిందో!" అనంటున్నాడు రత్తాయ్.

"సట్టంచేసిన గవర్నమెంటోరికి యవారం యిట్ట అడ్డం తిరిగిందని తెల్సిందా అంటా—" అనంటున్నాడు రమణాయ్.

కిర్‌కిర్‌మంటా క్రిరు సెప్పుల్తో పెద్ద పెద్ద అంగలేసుకుంటా వొచ్చి, తుబుక్కున వుమ్మేసి సేటిలో ఎదురు కర్రతో ఆడ నిలబడ్డాడు పెద బసవయ్యగారి తమ్ముడు రాగవయ్య.

"ఏందిరోయ్ రమణాయ్, రత్తాయ్? సిసలైన రైతు మనగాళ్ళుసేరి సిన్న మీటింగేందో నడుపుతూండారే? ఏంది కత? గవర్నమెంటోరి సట్టంగిట్టం అనంటుండారే? ఒల్లు సెడుద్ది కాత్తె బదంగా వుండండి!" అని రాముల్నో సూపు సూసి "ఏందిరా నువు యీడ చేస్తుండదీ? సేల్లో గెడ్డ యిరవను ఎప్ప డనంగా వొచ్చావురా నువూ?" అనడిగాడు రాగవయ్య, బుసవిడుస్తా.

తాగుతుండ బీడీముక్క పెదాల్తో అటనే తుబుక్కున వుమ్మేసి మట్టాడ

కుండా రాగవయ్యకల్లె సూశాడు రాములు.

"పదవేందిరా సేలోకి ?" మల్లీ అడిగాడు రాగవయ్య, రాములు సూపుకు నిల్దొక్కుకుంటా.

"ఏ సేలోకి ?" అనడిగాడు రాములు, అటనే సూస్తూ.

"నువు మాకాడ జీతానికి చెయటం లేదంట్రా ?" మల్లీ అడిగాడు రాగవయ్య.

"ఎవరన్నారురా ? అనడిగాడు రాములు.

"పొల్లరా లయ్ మాట చరీగారానీ" అనంటుండాడు రాగవయ్య.

"ఖదేబర్దడీ !" అని ఏడాదిపిల్ల రామి అరిసిన కూసేపుటికి పుట్ట పగిల్నట్టు ఎల్లుకొచ్చిన గొడ్డ పిల్లకాయ ఆ సుట్టు పక్కలకు సరుదుకుంటావుంటే ఎర్రకోక పైకెగ్గట్టి, పేడ పల్లిక సంకన బెట్టకుని రాములకు కాత్తె ఎనకమాల కొచ్చి నిలబడింది అలివేలు.

తన ఒల్లంతా కెలుకుతున్న అలివేలు మల్లీ యియాల రాములు పక్క కొచ్చి నిలబట్టం సూసిన రాగవయ్యకు నరాలు పటపటమన్నయ్.

పొద్దస్తమానం ఎర్రకోకతో కళ్ళల్లో మెదుల్తుండ అలివేలును రాగవయ్య కోక పట్టుకు లాగడం - బొమ్మలోకి మల్లే సప్పున అగుపించినట్టయి, రాగవయ్యను కిందనించి పైదాకా కొలిసి సూశాడు రాములు.

"సేలోగెడ్డ యిరవ్వంట్రా ?" అనరిశాడు రాగవయ్య.

"ఎందుకైనా మంచిది నాజోలికి రామాక !" అన్నాడు రాములు.

"యదవా ! నీరఖతం తాగతా !" అని అరుస్తా రామ రావణా యుద్దంలో రావణాబ్బెమ్మ దూకినట్టు సేతిలో ఎదురుకర్ర ఎత్తి ఎగ్గిరిదూకిన రాగవయ్యను మద్దెలోనే తభీమని గుద్దిన గుద్దుకు బారెడు ఎత్తెగిరి, మూడు బారల దూరాన పడిలెగిసి, గొడ్డపిల్లకాయతోపాటు రవణాయ్, రత్తాయ్ పగలపడ్తావుంటే సేలల్లో గనుపుం లెంటపడి నాగాయ్ దొంకమీనకుండా ఆదేమయిన వూళ్లోకి ంగెత్తుకెల్లాడు రాగవయ్య.

"యవారం సెడింది ! రాగవయ్య వూళ్లోకెల్లి రాములాళ్ళు ఆసాములమీన తిరగబడి కొడ్తుండారని గబ్బు లెగవదీత్తాడు !" అన్నాడు రవణాయ్

"లెగవదీత్తే తీశాళ్ళే ! ఈ పాపం ఎప్పుడైనా పండాల్సిందే !" అన్నాడు రత్తాయ్.

ఎనకమాల ఏందో ఎచ్చగా తగిల్నట్టయ్ తిరిగి సూసిన రాములుకు

పక్కనే ఎర్రగా అలివేలు అగుపించింది.

"నువు ఆరికాడ జీతానికి కుదిరావా రాములా ?" అని సన్నగా అడిగింది అలివేలు.

"ఎవరు - నేనా ? అదుగో సూడు-" అనంటూ కిందపడ్డ గెడ్డపలుగును పైకెత్తి బలంకొద్దీ యిసురుగా పెద బసవయ్య ఆరెకరాల మాగాణీ సేలోకి యిసిరేసి "ఒరే రమణాయ్, రత్తాయ్ ! మీరు వూళ్లోకి ఎల్లినప్పుడు ఆరి గెడ్డపలుగు సేలో యిసిరేసివుండది వొచ్చి తీసికెల్లమని ఓ మాట సెప్పి పోండి !" అన్నాడు రాములు, సేతులు దులుపుకుంటా.

('అభ్యుదయ' 1958 మార్చి)

★